

RADU DUDA, ACTOR LA IAȘI

În septembrie 1989, la Iași, actorul Radu Duda nu se aștepta la nimic bun de la politica acelui timp. „Începând cu anii '80, adică atunci când am devenit adult, ascultam din ce în ce mai mult Europa Liberă, mărturisesc acum. „Era singura mea sursă de informații. Celelalte posturi de radio, cum ar fi Vocea Americii sau Deutsche Welle le ascultam foarte puțin”. Din presa românească lectura doar paginile culturale din Contemporanul, Luceafărul sau România literară. Îi admira pe Valentin Silvestru și Marian Popescu, care țineau cronici bune de teatru.

Nu la fel stăteau lucrurile la Vercoix. Încă din vara lui '89, Prințesa Margareta renunțase să mai lucreze la o agenție specializată a ONU, cu sediul în Roma. A revenit la Vercoix pentru a-și ajuta tatăl, Regele Mihai. Septembrie a găsit-o, alături de sora, Prințesa Sofia, în febrilitatea refacerii secretariatului Casei Regale în locuința Villa Serrena. „Regele era în contact cu exilul, cu personalități din mediul occidental care-i spuneau că sunt schimbări care se produc”, explică Alțea sa Regală, Prințesa Radu al României. „Erau o mulțime de articole și luări de poziție la politicienii din Occident”.

„21 decembrie m-a luat prin surprindere”

De la Europa Liberă, Radu Duda afla „anumite lucruri”. Impactul venirii la putere a lui Mihai Gorbaciov asupra țării din est, de pildă. Țări cunoscute de el printr-o vizită efectuată în 1982 cu părinții și fratele său mai mare. Desigur, „Prințesa Margareta avea un alt orizont decât aveam eu”, mărturisește Prințesa. „Diferența este că, spre deosebire de alții, eu nu credeam că aceste schimbări de la ei vor produce ceva și la noi. Nu mi se părea că acest fel de realitate va avea un impact asupra noastră. Credeam că noi suntem pe altă planetă. Așa am crezut și în 21 decembrie, care m-a luat prin surprindere”.

Pe Regele Mihai, viitorul socru, îl asculta de Crăciun. „Știam despre el, dar nu făceam legătura între el și noi”.

Cu toate acestea, „spațiul acesta închis nu mă deranja atât de mult

Radu Duda găsea în meseria de actor un refugiu departe de neajsurile vieții cotidiene FOTO: Arhivă personală Radu Duda

din cauza lumii mele interioare”. A revenit („cu bună știință”) din două turnee, în '83 și '87, în Israel. „Faptul că m-am întors nu este pentru că l-am tolerat sau l-am înțeles, ci pentru că aveam altceva de făcut în spațiul acesta”.

A fi atunci actor era lucru aparte. Pe de o parte, reprezenta un scut împotriva agresiunii exterioare („Dacă nu aș fi fost în '89 actor, ci altceva, probabil aș fi suportat mai greu această temniță care era sistemul comunist”). Pe de altă parte, „profesia îmi ocupa toată ziua, de dimineață până seara”. Ziua începea

foarte devreme. La 7-8 dimineața, micul dejun era cea mai plăcută masă a zilei. Porția de ficțiune artistică, servită până seara, începând cu vârsta de 14 ani, anihila restul (facea ca „dincolo să nu fie nimic interesant”). Neajunsurile erau compensate și de solidaritatea breslei. Turneele de vară, alături de echipa de la Teatrul Național din Iași, îl aduna cu „foarte mulți oameni de calitate - Sergiu Tudose, Emil Coșeru, Cornelia Gheorghiu, Adina Popa, Teofil Vălcu. Erau o plăcere, în toată viața asta gri pe care o ducem, faptul de a călători, faptul de a te

întâlni în fiecare seară cu oameni noi, faptul că eram răsfățați în orașul unde ne duceam”. Fiecare turneu dura două săptămâni.

Bani erau, dar nu găseai de cumpărat frigider ori aragaz

În '88 și '89, „se stricaseră destul de mult rosturile în societate, astfel că nici viața în colectivul de la Iași nu mai era atât de plăcută pe cât fusese la terminarea facultății, în '84”.

Constantin Olteanu, membru al Comitetului Politic Executiv al CC al PCR se afla la Berlin, unde participa la Consfătuirea secretarilor cu probleme ideologice ai comitetelor centrale ale partidelor comuniste și muncitorești din unele țări socialiste, care ținea două zile. Au participat delegații din: Bulgaria, Cehoslovacia, Cuba, Coreea de Nord, RDG, Laos, Mongolia, Polonia, România, Ungaria, URSS și Vietnam.

Consfătuire la Berlin

La Berlin a început Consfătuirea secretarilor cu probleme ideologice ai comitetelor centrale ale partidelor comuniste și muncitorești din unele țări socialiste, care ținea două zile. Au participat delegații din: Bulgaria, Cehoslovacia, Cuba, Coreea de Nord, RDG, Laos, Mongolia, Polonia, România, Ungaria, URSS și Vietnam.

Participanții la consfătuire au efectuat „un schimb de păreri și experiențe pe probleme ideologice contemporane ale construcției socialiste, ale luptei pentru pace și dezarmare”. Delegația României a fost condusă de Constantin Olteanu, membru al Comitetului Politic Executiv al CC al PCR.

(Continuare în pag. a II-a)

Consfătuirea secretarilor cu problemele ideologice ai partidelor comuniste

Martor implicat: Consfătuirea secretarilor cu problemele ideologice ai Comitetelor Centrale ai Partidelor Comuniste și Muncitorești din unele țări socialiste (21-22 septembrie 1989). În 1989, până la Congresul al XIV-lea, gen. (r) Constantin Olteanu a fost secretar al CC pe probleme de propagandă. Membru al CC al PCR (1974-1989) și al CPEx (1984-1989), printre funcțiile deținute au fost: șeful Statului Major al Gărzilor Patriotice (1979-1980), ministrul Apărării Naționale (1980-1985), primarul general al Capitalei (1985-1988), secretar al CC al PCR (1988-1989).

În toamna lui 1989, a reprezentat PCR la Consfătuirea secretarilor cu problemele ideologice ai Comitetelor Centrale ai Partidelor Comuniste și Muncitorești din unele țări socialiste organizată la Berlin. Mărturia sa răstoarnă teoriile unor analiști și istorici ce-au avansat ideea unui scenariu predictibil și coerent al prăbușirii regimurilor comuniste. Cu numai o lună și jumătate înainte de căderea zidului Berlinului, la consfătuirea capilor ideologiei și propagandei din lagărul comunist se discutau aceleași chestiuni, în aceiași termeni.

Reproducem în cele ce urmează mărturia inedită a gen. (r) Constantin Olteanu cu mențiunea că subtitlurile aparțin redacției.

Absenți - chinezii și iugoslavii

Consfătuirea și-a desfășurat lucrările la Berlin, în zilele de 21-22 septembrie 1989. La consfătuire au participat secretarii cu problemele ideologice ai următoarelor 12 partide comuniste și muncitorești: Partidului Comunist Bulgar, Partidului Comunist din Cehoslovacia, Partidului Comunist din Cuba, Partidului Muncii din Coreea, Partidului Socialist Unit din Germania, Partidului Popular Revoluționar Laoțian, Partidul Popular Revoluționar Mongol, Partidului Muncitoresc Unit Polonez, Partidul Comunist Român, Partidului Muncitoresc Socialist Ungar, Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Partidului Comunist din Vietnam. Din această însușire alfabetică rezultă absența chinezilor și a iugoslavilor. La absență activitate, subsemnatul a reprezentat

Partidul Comunist Român, fiind însoțit de prof. univ. dr. Ghiță Florea, adjunct al șefului secției Propagandă și Presă, și de dr. Marin Nedelea, șeful sectorului documentate din aceeași secție, cunosător al limbii ruse. Cei doi colaboratori ai mei s-au deplasat la Berlin cu două zile înaintea începerii consfătuirii pentru a pune la punct, împreună cu reprezentanții ai celorlalte partide participante, detaliile desfășurării întrunirii, inclusiv proiectul Comunicatului ce urma să fie adoptat la sfârșitul acțiunii.

Preliminarii cu Medvedev

Unele probleme luate în discuție la consfătuire le abordasem cu Vadim Medvedev, membru al Biroului Politic și secretar al CC al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, care fusese în vizită la București, în fruntea unei delegații, în luna iulie 1989. Cu acel prilej, am semnat un plan privind schimbări reciproce de activități în domeniul ideologic și cultural. Între altele mi-a reținut atenția faptul că unul dintre membri delegației sovietice, mai tânăr, șeful Secției Propagandă, cam tupeist, deși se vedea că în problemele teoretice nu era din partea locului, ne-a spus că el fusese la post, la Londra, împreună cu Mihail Gorbaciov, fapt ce ne-a ajutat să înțelegem căruia fapt se datora promovarea lui în această funcție.

O parte a discuțiilor cu delegația sovietică a fost consacrată punerii la punct a conținutului planului de colaborare în domeniul ideologic și cultural, care constituia mobilul vizitei. În același timp, a avut loc un schimb de informații privind activitatea partidelor noastre pe linie teoretică-ideologică. Conform uzanțelor, eu, în calitate de gazdă, i-am informat pe oaspeții cu preocupările noastre în acest sens, iar Vadim Medvedev a stăruit, în intervenția sa, asupra unor prevederi esențiale ale programului abordat de Mihail Gorbaciov. „Perestroika” și „Glasnost”. Unele dintre ele mi s-au părut interesante, asimilabile, dar care trebuiau să fie studiate.

(Continuare în pag. a II-a)

Agenda Elenei Ceaușescu

Joi, 21 septembrie 1989, la Cabinetul 2 primirele au început la ora 8:35 și s-au încheiat la ora 19:00. Intre ele, Elena Ceaușescu a fost și la o ședință de lucru, prezidată de Nicolae Ceaușescu la „săliță” pe tema „Lacuri și vopsele. Materii prime - norme” (orele 17:55-18:30). „Oaspeții” Elenei Ceaușescu au fost Marin Neagoe (șeful Direcției a V-a ce se ocupă de paza și protecția demnitarilor), Ion Teoreanu (ministrul învățământului), Ion Badae (președintele Consiliului pentru Protecția Mediului Inconjurător), Emil Bobu de două ori, Radu Burciu (șeful compartimentului construcții de la Gospodăria de partid), Iulian Vlad, Constantin Dascălescu și Vasile Bumbăcea.

În programul ei consensat în agenda sunt mai lungi spații goale ca de obicei (între orele 9:05-10:12 precum și între 11:20-12:15). Putem presupune că fusese la Cabinetul 1 unde asistase la anumite discuții. Nu este exclus ca prioritar să fi fost în aceea zi noutățile primite de la departamentul Securității: cu generalul Neagoe începuse ziua de lucru la Cabinetul 2 iar generalul Iulian Vlad fusese reținut de ea mai bine de o jumătate de ceas. Putem presupune că asistase și ea la întvederea dintre Vlad și Ceaușescu între orele 11:20 și 12:15 după care îl chemase pe șeful Securității în birou ei. Conform memoriilor lui Silviu Curticeanu, până la mijlocul lui decembrie 1989, Ceaușescu a păstrat o relație directă și nemijlocită cu Securitatea.

Lavinia BETEA

SEPTEMBRIE	21
11.00-11.30	11.00-11.30
11.30-12.00	11.30-12.00
12.00-12.30	12.00-12.30
12.30-13.00	12.30-13.00
13.00-13.30	13.00-13.30
13.30-14.00	13.30-14.00
14.00-14.30	14.00-14.30
14.30-15.00	14.30-15.00
15.00-15.30	15.00-15.30
15.30-16.00	15.30-16.00
16.00-16.30	16.00-16.30
16.30-17.00	16.30-17.00
17.00-17.30	17.00-17.30
17.30-18.00	17.30-18.00
18.00-18.30	18.00-18.30
18.30-19.00	18.30-19.00

Eparhia Reformată Oradea contra László Tökés

Majoritatea timișorenilor, cu excepția micii comunități reformate, aproape că nici nu auzise de numele lui László Tökés până la data de 15 decembrie 1989.

Rebel sau marionetă?

În realitate însă, László Tökés se afla sub lupa ofițerilor români de informații încă de la începutul anilor '80. Rămâne o enigmă - al cărei răspuns direct chiar pastorul reformat a refuzat să îl dea chiar și după revoluția din 1989 - dacă acesta a jucat un rol dublu sau nu în evenimentele care au dus la căderea regimului Ceaușescu. Câteva detalii despre activitatea lui Tökés au fost furnizate de actorul timișorean László Matray, conducătorul trupei teatrale a studenților maghiari Thalia, dinaintea de 1989. Practic, László Tökés a mai fost sancționat de către conducerea Bisericii Reformate pentru discursurile sale anticomuniste, pe care le ține în anii '80, în parohiile ardelenese unde a lucrat ca preot. Ulterior, coincidență sau nu, acesta a fost adus la Timișoara, unde a „recidivat” prin

încurajarea tinerilor studenți maghiari din trupa de teatru Thalia de a susține la sediul bisericii reformate din Timișoara, pe 31 octombrie 1988, de Ziua Reformatei, un recital de poezie din Dsida Jeno, un poet clujean interbelic neagrăit și nepublicat de regimul comunist din România.

Timișoreniul îl descoperă pe Tökés

Spre sfârșitul anului 1989, indeosebi în vestul României, populația aflase, de la posturile de televiziune externe, maghiare, iugoslave și emisiunile în limba română de la Radio Europa Liberă și Vocea Americii, de schimbările din Europa. Astfel a fost posibil ca un eveniment aparent banal - evacuarea arbitrară a pastorului timișorean al Bisericii reformate László Tökés, fixată pentru data de 15 decembrie 1989 - să devină pretext pentru o revoltă populară în Timișoara, transformată apoi, prin radicalizare, în revoluție.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL PERSONALE

21 SEPTEMBRIE

O scurtă convorbire cu Mugar la telefon. Am înțeles că se refăce greu, că munca de redactor nu-l mai prea atrage, dar încearcă totuși să-și găsească în ea un refugiu. S-ar putea să ne întâlnim, să stăm de vorbă, așa între patru ochi. Din păcate, Fondul Literar nu prea mai vrea să facă decontări, iar o călătorie la București pe cont propriu nu e pentru buzunarul meu. Adeseori mi-a fost teamă să scriu o poezie prea simplă. Îmi spun uneori că poate sunt un „poet chinez”, rătit aici în cultura carpato-dunăreană. Faptul m-a

liniștit într-o oarecare măsură, numai că ghimpele nesiguranței stăruie ascuns în trupul meu poetic și mă ține mereu în gardă. Oricum, soarta mea de poet e pecetluită deja prin ceea ce am făcut până acum.

Victor Felea, Jurnalul unui poet leneș, Ianuarie 1955 - martie 1993, Ediție îngrijită de Lidia Felea, București, Editura Albatros, 2000, p. 733.

Astăzi încep filmările la „Cine are dreptate?”. Deci, să-mi urez succes, să am noroc, să fiu inspirat, prezent și cu putere de muncă, pentru că întotdeauna ai nevoie de asta - într-un cuvânt, să mă ajute Dumnezeu!

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

CALVARUL DE LA DOAMNA BUDEȘ

Cristina este învățătoare și locuiește în București. „Îmi făcuse mama o bocelută. Nu era nici geamantan, nici sacoasă. O geantă cu două mâner scurte, dintr-o pânză albastră cu picățele negre, parcă. Tot mama îmi pregătise și o rochie albă, din pânză topită, cu bretele și volane în poală. Era rochia pe care o luam numai când plecam undeva, unde se impunea o ținută mai draguță. Altfel, nu ieșeam din

pantaloni și din tricou. Mi-aduc aminte că mama a insistat foarte mult să mă îmbrac frumos. Tata stătea lângă mine. Drept. Fără să spună ceva. Așteptam autobuzul care să ne ducă la București. Aveam niște emoții, de simțeam că nici să respir nu mai puteam. Era primul meu examen important. Admiterea la liceu. De-a lungul timpului fusesem la multe olimpiade, cumva învățasem să-mi

țin în frâu emoțiile. Acum însă, era altceva. Era viitorul meu «în joc», după cum îmi tot spuneau părinții încă de la sfârșitul clasei a VII-a. Mă vedeau ducând tradiția mai departe. Învățătoare. «Aveai pâinea în mână», asta era expresia cu care mă încurajau atunci când observau umbre de indoială pe chipul meu.

(Continuare în pag. a II-a)

CALENDAR

21 septembrie (joi)

Soarele a răsărit la 7:01, a apus la 19:15

Luna a răsărit la 10:48, a apus la 14:36

Sărbătoare creștină: Sf. Apostol Codrat; Sfântul Prooroc Iona (Odovania Praznicului Înălțării Sf. Cruci)

S-a întâmplat la 21 septembrie 1989

● Președintele Republicii Zimbabwe, Robert Mugabe și președintele Mozambicului, Joaquim Chissano, au avut convorbiri la Harare. Cei doi șefi de stat au abordat probleme privind inițiativele de pace referitoare la Mozambic, pentru stabilirea unui climat de securitate în această țară.

● Ministerul Apărării al SUA a lansat proiecte de dezvoltare a unei noi rachete purtătoare denumite „Taurus”, care este menită să asigure premisele necesare în vederea lansării în timp scurt de sateliți militari în spațiul cosmic, informează revista Aviation and Space Technology.

● Un avion algerian a atins una din paletele rotorului unui elicopter, care s-a prăbușit. Toți cei trei membri ai echipajului elicopterului au decedat, în schimb pilotul avionului a putut să redreseze aparatul.

Ramona VINTILĂ

RADU DUDA, ACTOR LA IAȘI

Principele Radu Duda era, în 1989, actor la Teatrul Național din Iași FOTO: Arhiva personală Radu Duda

(Urmare din pag. 1)

Bani erau (ca actor la început de drum, salariul în 1989 era de 3.000 de lei), „însă aceste obiecte nu se găseau. Trebuia să aștepti să-ți vină rândul pe o listă la comitetul județean de partid, iar eu n-am ajuns niciodată pe acea listă”. În consecință, mânca la părinți sau în oraș.

În locul investițiilor în confortul domestic, și-a cumpărat multe cărți.

Biblioteca ce despărtea garsoniera în două cuprindea cărți de istoria teatrului, biografii, beletristică. Spre sfârșitul anilor '80, cărțile erau accesibile, „publicarea de carte fiind una dintre cele mai active părți din cultura română”.

Despre cozi, Principele Radu își amintește că au fost „umilnă nemai-pomenită”. Cum nu ținea prea mult la obiecte, confort și alte bunuri, s-a consolat cu aplauzele publicului („ca

actor, eram iubit la Iași”). Când se-ntâlneau la cozi, spectatorii îi recunoșteau și felicitau pe actori.

Teatrul era un loc rar, unde puteai evada din cenusiul vieții cotidiene. A fi actor de provincie era, așadar, și avantaj, și dezavantaj. Dezavantaj pentru că provincia „era o lume îngustă, mică și închisă”. Avantaj pentru că „micile privilegii oferite de societate, care compensau puțin din ceea ce autoritatea nu-ți dădea, con-

stau în intrarea prin față la doctor sau produse mai bune din magazine”. Pentru că nu a fost atașat de „bine-facerile” modernității, n-avea mașină în '89. Nu are nici azi. La Iași mergea pe jos – un sfert de ceas, de-acasă la teatru. „Din când în când luam taxiul, pentru că era la vremea aceea și destul de ieftin” iar tramvaielor aglomerate circulau „teribil de prost”. Nici una dintre cele patru linii de tramvai ale Iașilor nu atingea zona

Nicolae DRĂGUȘIN

Eparhia Reformată Oradea contra László Tökés

(Urmare din pag. 1)

La 15 decembrie s-au adunat în fața casei parohiale mai mulți enoriași care doreau să împiedice evacuarea pastorului. Fiind o zonă extrem de circulată, aproape de centrul orașului, mulți timișoreni se opreau pentru a afla ce se întâmplă. Ei au îngroșat, astfel, inițial involuntar, numărul celor care adunau. Ulterior, mulți dintre aceștia au recunoscut că s-au dus din curiozitate, neștiind de manipularea din spatele acestei acțiuni aparent spontane.

La data de 16 decembrie, numărul celor adunați crescuse la circa 400 de persoane, majoritatea nemai fiind enoriași reformați, ci cetățeni ai Timișoarei, de diferite etnii și confesiuni. Prin blocarea circulației în zonă, situația s-a radicalizat. După amiază se striga pentru prima dată „Jos Ceaușescu!” și „Jos comunismul!”, iar demonstrații s-au deplasat în diverse puncte ale Timișoarei pentru a chema oamenii la revoltă. Au fost trimise trupe de la Armată, Militie, Securitate, pentru a dispersa mulțimea. Demonstrații au fost bătute și arestați în aceeași noapte și în dimineața următoare. Au fost arestate 930 de persoane, din care 130 minori.

Realitatea din dosar

Procesul de la Judecătoria Timișoara – Dosar 9001 / 21.09.1989 relevă însă aspecte inedite despre relația tensionată dintre pastorul László

Tökés și sefișii ierarhici de la Eparhia Reformată Oradea. Culmea, lupta dintre cele două părți s-a dus pe față, în justiție, motiv pentru care a rămas ca document acest dosar care prezintă lupta dintre cele două tabere: încercarea Eparhiei Reformate din Oradea de a-l trimite pe Tökés spre un alt oraș, dar și încercarea acestuia de a rămâne la biserică din Timișoara, cu doar cinci luni înainte de evenimentele care au condus la căderea regimului Ceaușescu. Jurnalul Național vă prezintă filele extrase din acest dosar, care demonstrează de fapt lupta internă din Biserica Reformată, dintre Presbiteriul Parohiei Reformate din Timișoara, care dorea menținerea lui Tökés la Timișoara, și Eparhia Reformată Oradea, organism ierarhic superior, ale cărui dispoziții preotul nu le-a respectat și chiar le-a contestat în instanță, începând din luna august a anului 1989.

Mircea OPRİȘ
Procesul de la Judecătoria Timișoara – Dosar 9001 / 21.09.1989

Fila 1: Eparhia Reformată Oradea Nr. 1056-1989
Către Judecătoria Municipiului Timișoara

Subsemnata, Episcopia Reformată Oradea, reprezentată prin Episcopul D. László Papp, înaintând prezenta cerere de evacuare împotriva fostului nostru preot supleant Tökés László, domiciliat în Timișoara, str. T. Cipariu nr. 1 ap. 1, pentru următoarele motive:

Numitului Tökés László i s-a retras autorizația de funcționare prin adresa nr. ad. 999-1989, pe care o anexăm în copie, iar în urma acestui fapt a urmat că în fruntea comunității bisericești pe care a condus-o Tökés László a fost numit un alt preot, la data de 20.08.1989.

Datorită faptului că locuința din Timișoara, str. T. Cipariu nr. 1 ap. 1, din care ceream evacuarea fostului preot, este locuință de serviciu și este ocupabilă numai de către preotul care îndeplinește serviciul religios al comunității respective, iar Tökés László nu mai poate efectua acest serviciu, solicităm evacuarea lui din locuință, care este proprietatea Parohiei Reformate din Timișoara, dar subordonată Episcopiei Reformate Oradea.

Menționăm că părătul a fost înștiințat din timp atit despre retragerea autorizației de funcționare cât și a fost somat din timp prin adresa noastră nr. 1010 din 1 septembrie 1989 să părăsească această locuință de serviciu până la 15 septembrie 1989, fapt ce n-a fost făcut până în prezent.

Oradea, la 16 septembrie 1989
Episcop, D. László Papp

Anexe: 1. Copia adresei Episcopiei Reformate Oradea nr. ad. 999-1989
2. Copia somatelor Episcopiei Reformate Oradea nr. 1010-1989
3. Copia recunoașterii numirii noului preot

4. Extras din cartea funciară pentru adevărarea proprietății locuinței de serviciu a Parohiei Reformate din Timișoara.

– înregistrată la Judecătoria în 21 septembrie 1989

Fila 3: Traducere simplă Eparhia Reformată Oradea Nr. ad. 999-1989

Aduc la cunoștință preotului supleant Tökés László că prin adresa sa nr. 5430/EF/28.08.1989 înregistrată în Oficiul Eparhiei Reformate Oradea cu nr. 999-1989 la data 30 august 1989, Departamentul Cultelor mă anunță că autorizația de funcționare a lui Tökés László asigurată în Decretul nr. 334/1970 (art. 5, alineatul 1, punctul 1) pe același drept cu care i s-a dat, de la data comunicării se revocă.

Prezenta comunicare s-a făcut pe baza dispoziției Departamentului Cultelor.
Oradea, la 31 august 1989.
Episcop, D. László Papp

Fila 4: Episcopia Reformată Oradea Nr. 1010 – din 1 septembrie 1989 Domnului Tökés László Timișoara

Vă punem încă o dată în vedere că în urma gravelor abateri săvârșite ca slujitor al bisericii noastre și ca cetățean al Republicii Socialiste României ați fost revocat din oficiu din funcția de preot supleant.

În consecință vă somăm să eliberați locuința parohială din Timișoara până la data de 15 septembrie 1989. În caz contrar ne vom adresa organelor

competente în vederea luării măsurilor legale corespunzătoare pentru ocuparea fără drept a unei locuințe de serviciu.

Episcop, D. László Papp

Fila 6: Copie Departamentul Cultelor, Serviciul Personal-învățământ și Economic-Financiar Nr. 5241 din 16 august 1989

Episcopia Reformată Oradea. Urma adresei dv. cu nr. 939 vă cerem cunoscut că s-a luat act și s-a operat în evidențe transferul numitului Makay Gh. Botond cu data de 20 august 1989 în postul de preot paroh (pag. 108, poz. 40 din schema de funcții și personal), la parohia Timișoara – Protopop, Timișoara.

Retribuția se stabilește conform nomenclatorului la poz. 53 și se suportă din fondurile proprii, la care se menține contribuția de la bugetul de stat de 830 lei lunar.

Încadrarea și stabilirea retribuției tarifare se face pe răspunderea unității de cult, potrivit reglementărilor în vigoare.

Schema de funcții și personal se va modifica în mod corespunzător.
Șef serviciu, P. Crăciunescu (ss) L.S.
Episcopia Reformată Oradea Nr. 954-1989
Pentru conformitate Oradea, la 17 august 1989
Vicar eparhial, Iosif Zsigmond

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

„Poezia și pacea”

La Casa Scriitorilor din stațiunea Neptun (jud. Constanța) s-a desfășurat simpozionul internațional „Poezia și pacea”, la care au participat poeți din Bulgaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Polonia, URSS și România. După eveniment, la Teatrul „Fantasio” din Constanța a avut loc un recital internațional de poezie. La finalul programului, oaspeții au efectuat vizite de documentare la obiectivele culturale-historice din județul Constanța.

Cooperare economică româno-chineză

S-au încheiat lucrările celei de-a X-a sesiuni a Comisiei guvernamentale româno-chineze de colaborare economică și tehnică, desfășurată la București. S-au analizat stadiul raporturilor economice bilaterale, modul cum s-au „tradus în viață” hotărârile și sarcinile stabilite cu prilejul întâlnirilor la nivel înalt româno-chineze și evoluția livrărilor reciproce de mărfuri. Totodată, au fost identificate noi căi și modalități de acțiune care „să conducă la amplificarea cooperării pe plan economic și tehnico-științific în domeniul de interes reciproc, cum ar fi industria construcțiilor de mașini, electronicii, electrotehnicii, chimiei și petrochimiei, materialelor de construcții”. Protocolul sesiunii și Acordul între Guvernul Republicii Socialiste România și Guvernul Republicii Populare Chineze privind „adâncirea colaborării economice și tehnico-științifice pe termen lung” a fost semnat de președinții celor două părți în comisie: Ion Dincă (prim-viceprim-ministru al Guvernului român) și Zou Jiahua (consilier de Stat, ministrul industriei construcțiilor de mașini și electrotehnicii din China).

România, în sprijinul lumii a treia

La sediul ONU din New York se desfășurau lucrările Comitetului pentru examinarea cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare. În cadrul intervenției sale, ambasadorul României la Națiunile Unite a arătat că țara noastră „asează cooperarea economică cu statele în curs de dezvoltare printre factorii de cea mai mare însemnătate ai politicii sale externe. De pe această poziție, România socialistă a urmărit să asigure extinderea continuă a legăturilor pe multiple planuri, inclusiv a celor economice, cu toate țările în curs de dezvoltare și nealinate, o cât mai strânsă colaborare cu acestea atât pe plan bilateral, cât și în cadrul diferitelor foruri internaționale”. S-a relevat că, „o expresie concretă a acestor constante preocupări o reprezintă faptul că țara noastră a încheiat peste 100 de acorduri de cooperare economică cu țările în curs de dezvoltare. Pe baza unor înțelegeri bilaterale, România participă la acțiuni de cooperare într-un mare număr de țări ale globului ca furnizor de echipamente tehnologice pentru indus-

trie și agricultură, la constituirea de infrastructuri, la asigurarea expertizei tehnice în domenii în care experiența românească este bine cunoscută și apreciată”. Totodată, ambasadorul țării noastre a avansat o serie de propuneri vizând creșterea contribuției și întărirea rolului comitetului în cadrul sistemului de organizații pentru dezvoltare ale ONU.

La Consiliul Unic Agroindustrial de Stat Vișoara (jud. Cluj) campania oficială de toamnă se desfășura exemplar, conform rapoartelor oficiale. Astfel, „arăturile au fost mult intensificate în ultimele zile. Schimburile prelungite organizate au avut drept rezultat atingerea unor viteze superioare de lucru, realizându-se până acum arăturile pe 2.832 ha, din care pe 305 ha în cursul acestei zile. Lucrările merg bine și la însămânțări, toate unitățile manifestând preocupări susținute în direcția efectuării arăturilor, fertilizărilor și pregătirii terenului la maximum una-două zile, fapt ce a permis ca până aseară pe întreaga suprafață planificată pentru masă verde și legume anticipate să se primească sămânța sub brazdă. În această ordine de idei amintim că print-o mai judicioasă folosire a timpului de lucru, în cursul zilei de astăzi se va încheia și semănarea orzului de toamnă pe suprafața prevăzută”.

Muzicarea de operă pentru elevi

Opera Română din Cluj și-a redeschis stagiunea cu câteva spectacole de interes, concentrându-se pe structura anului de învățământ și organizându-și parțial activitatea în funcție de elevi și de studenți. Scolarii li se ofereau, cu o reducere de 50%, trei grupe de abonamente de matinee: pentru clasele I-V – „Povestea micului Pan”, „Coppelia”, „Motanul încălțat”, „Hansel și Gretel”, „Capra cu trei iezi”, „Spărgătorul de nuci”; pentru clasele VI-VIII – „Ana Lugojana”, „Vânzătorul de păștri”, „Elixirul dragostei”, „My fair lady”, „Spărgătorul de nuci”, „Răpirea din serai”; pentru clasele IX-XII – „Bărbierul din Sevilla”, „Elixirul dragostei”, „Traviata”, „Cileaandra”, „Înger și demon”.

Ilarion TIU

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Calvarul de la doamna Budeș

(Urmare din pag. 1)

Tot de teamă că nu cumva să fie un eșec admiterea mea la liceu, examenul l-am dat la Giurgiu, deși Bucureștiul mi-ar fi fost mult mai la îndemână dacă ne gândeam la distanța care ne despărțea. Prin bunăvoința directorului de la Liceul Pedagogic din Giurgiu, nu am fost nevoită să fac naveta. Rămăneam peste noapte, contra cost, într-una dintre încăperile internatului, care era închis pe vară. Am avut niște probe crunte. Țin minte și acum privirea tatălui meu în momentul în care mă aflam la proba de Educație fizică. Mi s-a părut cea mai grea. Afară era infernal de cald. Aveam proba de rezistență.

Nu conta timpul scos, important era să termini cursa. Tata își infipsea mâinile în gardul din plasă ce împrejmuia terenul de sport și cu vocea găuită striga: «Încă un pic, nu abandona». Simțeam că îmi exploda splina. Toate eforturile mi-au fost răsplătite, într-un final, de locul pe care l-am ocupat pe lista celor admiși: locul I. În ziua în care s-au anunțat rezultatele, tata nu a mai avut răbdare să stea acasă. S-a urcat cu noaptea în cap în IRTA, a traversat Bucureștiul, a ajuns în Giurgiu și mi-a văzut numele în fruntea listei. Abia când a ajuns acasă, seara târziu, am aflat vestea. Ochiul plin de lacrimi, dar extrem de fericit, mi-au dat de știre. Pentru că luasem pe primul loc, tata a reușit să mă transfere foarte ușor și foarte repede la Liceul Pedagogic din București. Nu au fost probleme, iar cei de acolo m-au primit cu brațele deschise. Mă gândeam că o să fie nevoie de oareșce intervenții, de pile, dar nu a fost cazul. S-a făcut transferul imediat. Momentul fericit a trecut însă destul de repede. Umbră de începutul toamnei care m-a adus în București, departe de familia mea. La o gazdă. Budeș o chema. Era infirmă. Avea un picior tăiat de la genunchi. Și se ajuta de un cadru de fier. Tata a fost foarte încântat. «Femeie singură, necăjită, sigur o să ne înțelegem bine cu dânsa. O mai ajuți și tu cu ce mai are nevoie, o să fie bine», mi-a zis tata și au bătut palma. După numai câteva zile de stat în acea casă întunecoasă ce mirosea de medicamente și a bătrânețe, am văzut că în spatele vocii aceleia miroase cu care l-a impresionat pe tata se ascundea o scorpie bătrână și afurisită. Nu puteam să dormim și de cele mai multe ori citeam până pe la 1:00-2:00 noaptea. Într-o noapte am auzit bocăneli la ușa mea. Era doamna Budeș. «Rogu-te, nu ai vrea să vii să mă ajuți și pe mine să spăl un pic aragazul, că eu nu pot?». Mă uitam cum îmi zâmbea mârșav și ce plăcere îi făcea să mă vadă smotrând. În acea seară am făcut lună prin toată bucătăria, după ce ea stătuse ore întregi la cafele și la țigări cu prietenii ei, la fel de subrezite și de enervante. Dimineața, povestea continua, iar calvarul meu se adâncea și mai mult. «Rogu-te, nu vrei să îmi faci și mie un ceai și să îmi fierbi niște ouă?». Eram în pragul ușii, gata să plec la școală. M-am întors, i-am pregătit masa și am plecat trăsând și pufnind la cursuri. Și toate au continuat în fiecare zi: curățenie, pregătirea masa, masaj cu spirit pe spatele babei, dat drumul la televizor, stins televizor... Pe toate le-am suportat. Știam că mă eliberez o dată la două seri, când vorbeam cu mama și cu tata, care mă sunau cu taxă inversă de acasă. Mi-era suficient să le aud vocea câteva minute, să le spun că sunt bine, să aud de la ei: «Ne vedem vineri, te pupă mama, te pupă tata». Bucuria supremă. Până într-o seară când, auzind telefonul sunând, m-am repezit în bucătărie să răspund. Am luat repede receptorul, am tras de el. Degeaba. Un lăcătel mic atârna de aparat. Telefonul fusese încuiat și nu mi putea fi folosit. «Doamna Budeș, mă sună mama, de ce ați încuiat telefonul?». Nici nu mi-a răspuns. Mi-a spus că e obosită și că am timp suficient de vorbă acasă, la țară, «că doar te duci la fiecare sfârșit de săptămână». În noaptea aceea nu am putut să adorm nicidecum. M-am perpelit, îmi venea să îmi infing mâna în părul ei și să o târăsc prin toată casa. Dimineața am revenit în București cu tata, mi-am strâns bagajul și am plecat acasă. Două săptămâni m-am trezit zi de zi la 5:00 fără un sfert dimineața, am făcut naveta, picam de oboseală, dar nimic nu mi se părea mai greu decât să o mai suport pe gazda aceea afurisită. Deși obosită, la sfârșitul zilei eram fericită. Scăpasem de Budeș. (a consemnat Carmen PREȚEȘOIU)

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Cu atât mai mult cu cât nu-mi aduc aminte să fi început niciodată un film în starea asta (poate chiar la „Casa dintr-o câmpuri”, dar atunci eram mult mai tânăr, entuziasmul se câștiga mult mai lesne, iar, pe de altă parte, motivațiile erau atunci altele). Acum sunt destul de plictisit, sătul, toată tracasarea la care am fost supus m-a făcut să-mi treacă orice chef. În plus, nu am încredere nici în scenariu, nici în distribuția pe care am alcătuit-o, în lipsa, poate, și de alte soluții mai bune. Tot eu spuneam cu ani în urmă că, dacă de fiecare dată când începi un film nu ai aceeași emoție și fervoare ca la debut, înseamnă că ești un artist obosit și terminat. Nu știu dacă mă pot considera așa. Mă tem că lucrurile sunt mult mai grave: că „terminat” este totul în jurul meu, cel puțin pentru o bună bucată de vreme.

De aceea, încă o dată: ajuta-mă, Doamne, ajuta-mă, Doamne!

Alexandru Tatos, Pagini de jurnal. Ediție alcătuită de Liana Molnar-Tatos, București, Editura Albatros, 1994, p. 540.

Coreea lui Kim Ir Sen a fost luată multă ani drept exemplu de socializmat. Ideea noului centru al Bucureștiului, cu suita de clădiri, „reprezentative”, e cât se poate de clar că de acolo vine. Au fost trimise delegații de specialiști, de arhitecți loiali și bine verificați, să vadă la fața locului marele exemplu, Casa Poporului, Biblioteca Națională, Nona Opera, noile hoteluri își au sursa de inspirație de acolo. Ceea ce-i regretabil pentru noi e că „realizării” noastre sunt mult mai confuze, mai îmbăcșite de decorație, mai lipsite de avânt modern, fiind prea direct îndrumate de perechea conducătoare. Zeci de erori urbanistice, volumetrice, funcționale marchează fiecare obiectiv, din cauza absolutei autorități pe care o are el de a da ordine fără replică. Corul „specialiștilor” din jurul lui tace, iar suita îi adulează gesturile. Azi așa, mâine așa, se conturează clar acum noul centru al Bucureștiului, rupt complet de rețeaua majoră a orașului, grandios până la absurd, ieșit din scară, anost, monoton, soldățesc, cazon. Inspirația din Coreea: scara unor obiective complete scăpate din mână... e și firesc.

Deci, revenind la „exemplul strălucit” pe care-l reprezintă în ochii lor Coreea, am condus o delegație de „generalii” coreeni prin oraș. Erau toți în civil, erau toți amabili, zâmbitori până la umilnă, săraci cu duhul cu tot interperat cunosător al limbii române care-i însoțea. Ei, bine, din cei nouă membri ai delegației de generali, patru erau încălțați în teniși! Asta spune totul... acesta-i modelul de socializmat pe care-l copiem.

Georgehe Leahu, Arhitect în „Epoca de aur”, F.I., Fundația Academia Civică, 2004, p. 243-244.

Când m-am gândit eu prima dată la moarte? Copil de 8-9 ani, cred, când Teledurmul de noapte, București, Editura Vremea, 2005, p. 389-390.

CONSFĂȚUIREA SECRETARILOR CU PROBLEMELE IDEOLOGICE AI PARTIDELOR COMUNISTE

(Urmare din pag. 1)

În timpul schimbului de păreri, l-am întrebat pe omologul meu cum preconizează el să procedeză cu gîngășia problemă a proprietății în domeniul agriculturii, avînd în vedere că în Uniunea Sovietică, precum și în celelalte state numite socialiste, există cele două forme de proprietate: de stat și cooperatistă, de grup. Medvedev, deși economist de formație, mi-a dat un răspuns care m-a surprins, afirmînd că vor să arendeze pămîntul. l-am amintit că arendașia este o instituție de factură capitalistă, iar în Uniunea Sovietică, pămîntul este naționalizat, proprietatea statului, înseamnă că arendașul, dacă altădată se interpunea între latifundiar și țărănul care lucra pămîntul, în cazul prezentat de el arendașul ar urma să se interpuină între stat, în calitate de proprietar, și cel care lucrează efectiv pămîntul sau statul arendașă direct, fără intermediari, pămîntul celor care îl muncesc, aceștia plătiind statului arenda pentru terenul dat temporar în exploatare? Așadar, în Uniunea Sovietică, l-am întrebat eu, se urmărește prin Perestroika, trecerea de la socialism la capitalism? Medvedev nu mi-a dat un răspuns deslușit la nici una din întrebările pe care le-am adresat, rezultînd că existau multe confuzii privind soluționarea problemelor politico-economice și sociale fundamentale.

La sfîrșitul vizitei, Vadim Medvedev a fost primit de Nicolae Ceaușescu. În timpul convorbirii, oaspetele a înfățișat majoritatea problemelor discutate cu mine. În prealabil, eu îl informasem în detaliu pe Nicolae Ceaușescu în legătură cu problemele aduse în discuție de demnitarul sovietic, subliniind că, personal, sunt convins că Medvedev a urmărit să testeze poziția noastră față de respectivele chestiuni. Nicolae Ceaușescu m-a aprobat. După ce l-a ascultat pe oaspetele sovietic, Nicolae Ceaușescu i-a dat răspunsurile adecvate. Interzînd din nou, Vadim Medvedev a afirmat că acele răspunsuri le-am primit și de la tovarășul Olteanu în timpul discuțiilor. Este normal ca părerile noastre să fie identice, a precizat Nicolae Ceaușescu, pentru că Olteanu exprimă punctul de vedere al partidului nostru.

La Berlin, teme și discuții obișnuite

În zilele de 21-22 septembrie, participanții au efectuat un larg schimb de păreri și de experiență în domeniul muncii ideologice, iar în incheiere au adoptat un amplu Comunicat, cuprinzînd poziția

Generalul Constantin Olteanu a fost unul dintre cei mai importanți demnitari ai României socialiste în anii '80. FOTO: Arhivele Naționale

lor față de fenomenele examinate. O atenție deosebită s-a acordat în dezbateri problemelor ideologice ale construcției socialismului, ale luptei pentru pace și dezarmare, căilor dezvoltării colaborării bi și multilaterale în domeniul ideologiei și propagandei, științei și culturii. Precum și sporirii eficienței acesteia „pe baza aplicării creatoare a adevărilor generale ale marxism-leninismului, a principiilor socialismului științific”.

Participanții la consfătuire au subliniat rolul proprietății socialiste, ca temelie a creșterii economice, precum și al dezvoltării sistemului politic pe baza democrației socialiste, prin asigurarea participării largi a oamenilor muncii la conducerea societății, au pus în evidență necesitatea respectării drepturilor fundamentale ale omului. Este de precizat că atât în timpul consfătuirii, cât și în comunicatul adoptat, nu s-a pomenit de dictatura proletariului, ca formă de gestionare a puterii politice după trecerea la socialism, teză emisă, cum se știe, de Karl Marx, în anul 1875, și pe care Partidul Comunist Român a abandonat-o în anul 1981, la propunerea lui Nicolae Ceaușescu, fiind considerată o noțiune revolută, care nu mai corespundea noilor condiții istorice, era un concept perimat.

Participanții la consfătuire s-au pronunțat pentru aplicarea cu consecvență, în continuare în mod creator, a principiilor socialismului științific, a egalităților generale ale construcției socialiste, potrivit condițiilor, experienței, tradițiilor și cerin-

țelor țărilor respective, avînd în vedere, „varietatea căilor și formelor dezvoltării socialiste” și, fapt foarte important, că „nu există un model de socialism”. În strînsă unire cu acest criteriu, delegația română a susținut reafirmarea principiului prezent în comunicat conform căruia fiecare partid să-și elaboreze și să aplice în practică strategia și tactica sa, fapt pentru care să poarte răspunderea în fața propriului popor. Totodată, participanții au subliniat rolul activității teoretice bazate pe socialismul științific, au stîrșit pe necesitatea sintetizării teoretice a drumului istoric parcurs de fiecare partid și a problemelor contemporane ale socialismului, contribuind, pe această cale, la dezvoltarea și îmbogățirea tezelor generale ale materialismului dialectic și istoric, la înțelegerea temeinică, a problemelor fundamentale ale socialismului.

De asemenea, s-a insistat pe rolul mijloacelor de informare în masă, ca important instrument al activității ideologice, politice și culturale.

În același timp, reprezentanții partidelor participante la consfătuire au reliefat importanța luptei împotriva anticommunismului, a tezelor referitoare la dezideologizarea relațiilor internaționale, a politicii și ideologiei imperialismului împotriva oricăror acțiuni ale forțelor imperialiste de amestec în treburile interne ale țărilor lor de încălcare a normelor dreptului internațional. În acest context, participanții la consfătuire și-au exprimat solidaritatea cu țările socialiste care constituie ținta unor

atacuri din partea statelor imperialiste, îndeosebi Cuba, Republica Democrată Germană și Republica Democrată Coreană.

Reprezentanții partidelor prezente la consfătuire s-au pronunțat pentru abordarea relațiilor internaționale în spiritul unei gândiri noi, pentru continuarea dialogului pe plan mondial, pentru încetarea cursei înarmărilor clasice și nucleare, pentru realizarea unei lumi fără războaie. Totodată, participanții la întrunire au evidențiat necesitatea ca în activitatea ideologică pe care o desfășoară să dea o ripostă oricăror manifestări șovine și revanșarde, să ia atitudine fermă împotriva manifestărilor neofasciste care au loc în unele țări capitaliste. În altă ordine de idei, participanții s-au pronunțat pentru soluționarea echitabilă a problemelor complexe ale subdezvoltării, săraciei, foametei și datoriei externe, pentru apărarea și ameliorarea mediului înconjurător și întărirea securității ecologice.

Fără Honeker

Este de menționat că participanții la consfătuire nu au fost primiți de Frich Honeker, cum ar fi fost normal, el s-a întâlnit cu Guetner Mittag, Hermann Axen, Kurt Hager și Joachim Herman și Guenter Schabowski, membri ai Biroului Politic și secretari ai CC al Partidului Socialist Unit German. După un schimb de păreri asupra problemelor care făcuseră obiectul consfătuirii, gazdele au transmis un mesaj din partea lui Erich Honeker, secretar general al CC al PSUG, președintele Consiliului de Stt al RDG, conducătorilor partidelor reprezentate la consfătuire. La rîndul lor, reprezentanții partidelor participante la consfătuire au mulțumit gazdelor pentru condițiile create pentru buna desfășurare a activității, pentru dialogul purtat, și au transmis lui Erich Honeker, din partea conducătorilor partidelor lor, un cordial salut, cele mai bune urări de sănătate și succes în activitatea sa. Consfătuirea s-a desfășurat într-o atmosferă cordială, în spiritul înțelegerii reciproce. Viitoarea consfătuire urma să aibă loc în Bulgaria.

În timpul șederii la Berlin, delegația noastră s-a bucurat de sprijinul permanent și eficient al ambasadorului român în RDG, inginerul Gheorghe Caranfil, precum și al colonelului Mihai Burbulea, atașatul militar al armatei române la Berlin.

După ce am revenit la București, l-am informat pe larg pe Nicolae Ceaușescu asupra activității delegației noastre și a modului în care se desfășurase consfătuirea, menționînd că problemele examinate sunt cuprinse în comunicatul adoptat.

Dr Constantin OLTEANU

ARTICOLUL ZILEI

Cursul internațional de practică dirijorală

Observăm, satisfacție, atașamentul din ce în ce mai pronunțat al forurilor turistice din țara noastră pentru acțiunile culturale. Sunt de intinsă notorietate și reputeate manifestările de artă de la Costinești, ce au loc toată vara, în serii, sub egida Biroului de Turism pentru Tineret. De asemenea, concursurile și reuniunile muzicale de la Mamaia, Bușteni, Sinaia – și destule altele. Li se adaugă, din vara acestui an o inițiativă excelentă a Oficiului județean de turism Bihor care, împreună cu Filarmonica din Oradea și cu sprijinul conducerii stațiunii Băile Felix, a organizat aici un curs internațional de practică dirijorală, cu o durată de două săptămâni.

Au participat la acest curs opt dirijori tineri: italianul Andrea Riderelli, francezii Guillaume Boulay și Frederic Rabemananjara, englezul Paul Anthony Murphy și românii Paul Cristian Staicu, Cristian Neagu, Romica Rimbu, Dan Eugen Rațiu. Programul a fost conceput într-un chin nimerit și, după cum s-a văzut, foarte eficient. Li s-a pus la dispoziție cursanților puternica orchestră simfonică orădeană, căreia i s-au alăturat, în această perioadă, tot ca practicanți, 17 instrumentiști tineri, studenți ai Conservatoarelor din București, Iași, Cluj-Napoca. Viitorii dirijori au avut la dispoziție formația completă, în mai multe reprize de câte 50 de minute, și posibilitatea de a executa o bucată întreagă sau un fragment în două concerte publice, la Teatrul de stat Oradea și la Băile Felix. În cadrul „Atelierului profesional” – cum i s-a zis întreprinderii – prestațiile muzicienilor au fost înregistrate pe video și comentate în colectiv sub îndrumarea conducătorului orchestrei orădene, dirijorul remarcabil și pedagogul inspirat care e Ervin Acel. Asistînd la unele repetiții, am fost plăcut impresionat de atenția gentilă cu care orchestrații i-au sprijinit pe dirijori. Iar în cadrul orei de lucru, de solicitarea și frînchețea fertilă a dirijorului nostru în raporturile cu tinerii săi colegi, de atmosfera confraternă instituită aici.

A fost o șansă – a declarat într-un interviu (în „Familia”) Guillaume Boulay, căci, la celelalte cursuri la care am participat, fiecare dirijează orchestra 10 sau 15 minute, ponderea lucrului desfășurîndu-se la pian... Este foarte important ca tînărul șef de orchestră să fie, așa cum s-a procedat, autonom în munca sa”.

„E o ocazie ideală pentru tinerii dirijori de a lucra cu o orchestră profesionistă – a spus Paul Murphy. Analizele înregistrărilor pe video ale repetițiilor mi-au fost de real ajutor în regîndirea interpretărilor”. „Colegialitatea dovedită de către orchestra a permis o muncă într-un excelent spirit de echipă, creîndu-se astfel un teren formativ excelent” (Frederic Rabemananjara). „Apreciez... indiscutabila profesionalitate și capacitate didactică ale maestrului Ervin Acel, ale cărui îndrumări au fost pentru noi mereu eficiente și oportune.” (Andrea Riderelli).

În concertele finale s-au cântat pagini alese de către cursanți, din Mozart, Beethoven, Schubert, Brahms, Ceaikovski, Berlioz, Wagner, Enescu, Bartók, Richard Strauss, Schönberg, Paul Constantinescu, Theodor Rogalski. Toți tinerii au dat satisfacție și au fost aplaudați cu generozitate. Nu e deloc improbabil că și pentru diligența orchestrei a fost un prilej interesant de autoconștient, deși, desigur, atât cantitatea enormă de muncă pe care o trădănuie ca totul deosebit. Remarcabilă sub toate raporturile – și ca organizare – ediția I a Cursului internațional de practică dirijorală deschide o posibilitate originală de formare profesională. Favorizează celor afiliați la odihnă în stațiunea de cură, turiști români și străini, momente de elevată artă. Alături atîtor inițiative rbmănești, menite să sprijine artiștii tineri, încă una care mai are – cum sublinia un participant – meritul originalității absolute. Ca idee, metodologie pedagogică, mijloace și ambianța spirituală, „nu există acum în Europa o formulă echivalentă”.

România literară, V. Sotir, nr. 38/1989

RADIOGRAFIILE CULINARE

Racul, gustos și hrănitor

Nu știu câți raci au mâncat, dar, în anul 1989, românii puteau citi în Almanahul Vânătorul și Pescarul sportiv un articol intitulat „Racul”, scris de Mihai Burduja și Avram D. Tudose, din care aflau: „Racul, ca și omarul și langusta, cu care este înrudit, are o carne gustoasă și hrănitoare, mult apreciată pretutîndeni. Lung de 10-15 cm, racul de apă dulce are o carapace chitinoasă solidă, niște foarte puternice cu ajutorul cărora atacă și se apără. Cele două antene flexibile ale sale se mișcă mereu în toate direcțiile, dibuind mîncarea și sesizînd direcția pericolului. Racii vîd foarte bine cu ajutorul ochilor, care se pot mișca independent unul față de altul. Carnivor mîncăcios și rapace, racul mîncăncă foarte mult în special în luna iunie, apoi, tot în această lună, își schimbă veșmintele. În această perioadă stă mai mult ascuns, renunță la pradă și consumă mai mult din grăsimile corpului său. Preferă mai mult alimentele proaspete și de origine vegetală. Femela își schimbă crusta de mai puține ori decît masculul.”

Cititorul era informat și cu privire la locul unde se găsesc cei mai mulți raci: pe litoralul insulelor Timor, Celebes și Noua Guinee, ca și pe țărmurile Indiei și Malaysiei. Acolo trăiește un rac mare de 30-40 cm, care își duce viața mai mult pe uscat. Noaptea pornește la vînatore după nuci de cocos pe care le deschide cu cleștii săi foarte puternici și mîncăncă conținutul cu mare poftă.

Există și raci migratori – aflăm din paginile articolului – care pornesc din Oceanul Indian prin Marea Rosie și Canalul de Suez, pentru a ajunge în Mediterană, făcînd acest drum în 30 de ani. Răurile populate de raci au o apă curată. Racii joacă rolul unor sanitari subacvatici și în bazinele artificiale, unde sunt introduși de ihtiologi. Una dintre consecințele neașteptate ale eșuării petrolierului „Olympic Bravery”, care a provocat în ianuarie 1976 o gravă poluare în jurul Insulelor Quessant, a fost aceea că pescarii francezi din Bre-

tania au pescuit de câteva zeci de ori mai mulți raci de mare ca de obicei. Explicația a fost că numeroase colonii de raci au aglomerat zona așezîndu-se în diferite locuri în epava petrolierului.

Primim și alte informații: specialiștii de la Institutul de Cercetări Științifice pentru problemele pisciculturii în Marea de Azov au pus la punct o metodă de înmulțire și creștere industrială a racilor. Primele experiențe s-au făcut într-un acvariu obișnuit, prevăzută cu dispozitiv pentru reglarea apei, cu compresor pentru aerisirea acesteia și cu alte aparate. A fost stabilită mai întîi o listă de bucate preferate de crustacee, a fost elaborat apoi, cu ajutorul calculatorului, un program de alimentare echilibrată. Primul rac de cultură a ajuns la dimensiunile unui adult în decurs de zece luni, adică de patru ori mai rapid decît în condiții naturale. Au fost create incubatoare speciale pentru larve de raci. În prezent sunt rezolvate toate problemele biologice și tehnice pe care le ridică construirea de ferme pentru creșterea racilor.

Incheiem cu o rețetă de supă cremă de raci, pe care, sincer, nu știu câte gospodine din România au gătit-o în '89. Avem nevoie de două tulpini de praz, o ceapă, doi morcovi, 4 roșii, 500 g raci, 100g orez, ulei, sare, o frunză de dafin. Racii se prăjesc în puțin ulei timp de cinci minute. Se separă carnea de carapace. În alt vas se pun la călit, la foc mic, ceapa și prazul tăiate mărunt, se adaugă și morcovii tăiați, roșiile tăiate cubulețe, orezul și frunza de dafin. Resturile de la carapace nu se aruncă, ci se pisează într-o piua de usturoi și se adaugă la amestecul de legume de pe foc. Se adaugă apă și se lasă la foc mic timp de o jumătate de oră. După ce a fiert se trage prin mixer și apoi prin sită pentru a se elimina impuritățile. Carnea de rac se toacă mărunt și se pune peste cremă în farfurie. Se servește caldă, cu pătrunjel tocat.

Carmen DRĂGAN

DIN ARHIVELE SECURITĂȚII

Notă privind pe Caftangioglu Gheorghe (pseudonim literar Vintilă Horia)

Este născut la 28 decembrie 1915, în comuna Segarcea, județul Dolj, fiul lui Vintilă și Elena, de naționalitate română și cetățenie spaniolă, de profesie jurist și literat, căsătorit cu Teohari Olga, are doi copii, domiciliază la Madrid, Breton de los Herreros nr. 57. În prezent este profesor de literatură universală la școala oficială de ziarnică și director al revistei Viitorul prezent, organ al Societății de Futurologie și Cibernetică din Spania. În 1933 s-a înscris în organizația legionară, îndeplinind funcția de redactor al publicațiilor fasciste Porunca vremii și Sfârșit Piatră. Cu sprijinul lui Nichifor Crainic (fost ministru al propagandei), Vintilă Horia a lucrat ca atașat cultural la Roma (1940), Berlin (1941) și Viena (1942). În anul 1943, fiind acuzat că făcea legătura între legionarii din țară și cei din Germania, este retras de la post, însă refuză revenirea în țară și, un an mai târziu, se stabilește în Italia, lucrînd ca director al revistei Mesterul Manole, bibliotecar la Vatican și lector de limba română la Universitatea din Roma. În 1946, Tribunalul Poporului din România l-a condamnat în contumacie la 25 ani muncă silnică, pentru crime de război.

În perioada 1944-1958, în Italia, Argentina și Franța, Vintilă Horia a desfășurat o intensă activitate publicistică. Dintre lucrările sale literare, cităm: „Antologia poeziei românești” (1950, Buenos Aires), romanul „Acolo și stelele ard” (tradus și în germană), volumul de

poezie „Jurnal de copilărie”. „Călătorie în centrul pămîntului”, „Spania și celelalte lumi”, „Meseria de romancier”. În 1960, a publicat în Franța romanul „Dumnezeu s-a născut în exil”, distins cu premiul Goncourt. La intervenția autorităților române, care au făcut cunoscută activitatea legionară a lui Vintilă Horia, distincția nu i-a mai fost acordată. Pentru atitudinea adoptată față de această măsură, Vintilă Horia a primit, însă, la Milano, premiul Conciliatori. Începînd cu 1960, a îndeplinit funcția de secretar al secției de istorie literară, literatură și artă a Societății Academice Romane din Roma, iar din 1973, când a participat la Congresul Internațional pentru Apărarea Culturii de la Torino, face parte din comitetul de conducere al Asociației Internaționale pentru Cultura Occidentală, care are drept scop propagarea culturii extremeiste de dreapta.

În diverse ocazii, Vintilă Horia și-a manifestat dorința de a participa la manifestări internaționale organizate în România, iar în 1977, când a fost vizitat de Ion Frunzetti, George Ivașcu și Petre Comarnescu, care i-au făcut o asemenea invitație, a declarat că ar dori să fie publicat în țară, insistînd asupra cărții „Dumnezeu s-a născut în exil”, care, în opinia autorului, ar constitui o contribuție la apărarea drepturilor istorice ale poporului român.

Cartea Albă a Securității, Istorie literare și artistice (1969-1989), București, Serviciul Român de Informații, 1996, p. 446

ECONOMISEȘTI și CITEȘTI!

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri,
numai cu **JURNALUL NAȚIONAL**

CEL MAI CITT ZIAR DE CALITATE

www.jurnalul.ro

10,9

LEI

Cărțile se distribuie la chioșcuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Carte.

RUGBYSTII TRICOLORI, VICTORIE LA ȘCOR CU ZIMBABWE

Dacă acum ne mulțumim și nu mai cu simpla prezentă a „stejarilor” la turneele finale ale Cupei Mondiale, iubitorii sportului cu balon oval de la noi din țară aveau mult mai multe satisfacții în urmă cu 20 de ani. România era în '89 una dintre forțele rugby-ului de pe Bătrânul Continent, ca valoare fiind plasată imediat în spatele reprezentativelor Angliei, Franței, Scoției, Irlandei și Țării Galilor. De altfel, dată fiind nivelul ridicat al rugby-ului românesc, la un moment dat s-a pus chiar problema cooptării „stejarilor” în Turneul celor cinci națiuni, una dintre cele mai prestigioase competiții de profil și la startul căreia se alinau, an de an, echipele naționale menționate mai sus. „Tricolorii” n-au mai ajuns însă în postura de a-și măsura forțele cu puterile Europei într-un cadru organizat, onoare de care se bucură în prezent Italia, o formație pe care noi o depășeam în mod frecvent în anii de dinainte de Revoluție.

Revenind, România, care era în plin proces de pregătire a Cupei Mondiale din 1991, a susținut în toamna lui '89 un joc test în compania echipei similare a statului Zimbabwe. Meciu, care a avut loc la Brașov, pe Stadionul Tractorul, în fața a 8.000 de spectatori, s-a încheiat cu victoria categorică a „stejarilor”, 52-17 (22-9). Un succes surprinzător prin proporțiile sale, în condițiile în care, în precedenta confruntare directă, disputată în 1987 în cadrul Cupei Mondiale din 1987, România câștigase foarte greu, 21-20. Revenind în temă asupra tehnicii remarcabile a oaspeților, tricolorii au încercat de la bun început să frângă elanul ofensiv al partenerilor de întrecere. Și au izbutit pe deplin, grație angajării superioare vizibile încă de la prima fază pe grămadă, înaintarea noastră impunându-se printr-o decizie care ne-a reamintit de aceea de la memorabilul succes din Țara Galilor, atât în momentele fixe, cât și în jocul deschis, revenindu-i astfel covârșitoră majoritatea a baloanelor din asemenea dueluri, inclusiv pe repunerea sau introducerea adversar. Și-au făcut loc, totodată, o serie de acțiuni lungi, până la aripă, de regulă cu intercalări ale fundașului. Supuși la astfel de presiuni chiar de la cele dintâi contacte, echipa africană s-a

Românii au câștigat majoritatea duelurilor cu africanii FOTO: Revista SPORT

văzut nevoită să cedeze tot mai vizibil pe măsura trecerii timpului”, consemna ziarul Sportul în urmă cu 20 de ani. Așadar, un nou joc de excepție făcut de tricolori, după partidele cu Țara Galilor (din deplasare, în 1988) și cu Italia (acasă), prima dintre ele câștigată împotriva oricărui adversar. Pentru România, care a reușit numai puțin de 9 eseuri, au punctat: Domocoș 20p (o lovitură de pedeapsă, două eseuri și cinci transformări), Murariu 8p (două eseuri), Leonte 4p (un eseu), Carp 8p (două

eseuri), Lungu 4p (un eseu), Neaga 4p (un eseu), Sugar 4p (un eseu). De partea cealaltă, africanii au înscris prin Ferreira 9p (trei lovituri de penalitate), C. Smith 4p (un eseu), Rex 4p (un eseu). Pentru Florică Murariu, om de bază al echipei noastre naționale în acea perioadă, jocul cu Zimbabwe avea să fie printre ultimele ale sale în tricoul tricolor, valorosul nostru rugbyist căzând victimă în timpul Revoluției anticomuniste din decembrie 1989, când a fost împușcat

mortal. Component al echipei Steaua, Murariu a făcut parte din reprezentativa României la prima ediție a Cupei Mondiale, în Noua Zeelandă în 1987, iar în calitate de căpitan al „stejarilor” a condus echipa națională în victoria istorică de la Cardiff, împotriva Țării Galilor, în 1988 (15-9). Tot în acele zile fierbinți din decembrie '89, rugby-ul românesc l-a mai pierdut în același fel și pe Radu Durbaș, care a jucat la echipa națională peste 30 de meciuri ca fundaș, în anii '70.

Echipele ROMÂNIA: Carp - Săsu, Lungu (min. 74 Sava), Răcean, Boldor - Domocoș, Neaga - Doja (min. 74 Răducanu), Dumitras, Murariu (min. 61 Șugar) - Oroian, Ciurăscu - Dumitrescu, Vasiliu, Leonte.
ZIMBABWE: Rex - C. Smith, Letcher, Luitingh, Kamba - Ferreira, Hofmeyr - Dawson, Botha, Muirhead (min. 36 Nyara) - Mackintosh (min. 79 De Klerk), Davidson - Garvey, Albasini, Watson.

Marius MIHALCEA

anunțuri

VĂNZĂRI

Vând rochie lungă, albă, cu dantelă, de seară, măsura 44-46. Telefon după ora 15:00.
Vând motor Mercedes 220 D, nou și videorecorder sigilat.

CERERI ȘI OFERTE DE SERVICIU

Familie intelectuali căutam femeie internă (externă) pentru îngrijire copil 3 ani. Menaj ușor. Cartier Bercești, Brăncoveanu.

COOP. De producție, achiziții și desfășurarea mărfurilor Buftea, cu sediul în Bulevardul RSR numărul 6, sector Agricol Ilfov, încadrează urgent: strungari, frezori, metrișteri categoriile 4-6 în condițiile Legii 12/1971. Relații suplimentare la telefon.

Institutul de Proiectare pentru Construcții Tipizate București, Strada

Tudor Arghezi numărul 21, Sector 2, încadrează prin concurs arhitecți pentru secția Construcții industriale.

Liceul Industriilor nr. 31, București, Strada Ion Neculce numărul 2, Sector 1, încadrează de urgență fochist în conformitate cu prevederile Legii 12/1971.

CUMPĂRĂRI

Cumpăr joc-video (Atari sau similar) computer Commodore 64 sau 128 K, cu accesorii și radiocasetofon sau Walkman autorevers, combină audio, video.

Cumpăr apartament cu două camere, decomandate, numai etaj inferior, zonele Piața lanului, Vatra Luminoasă, Major Coravu.

Cumpăr ceas quartz Casio, semicursieră, frigider auto, mașină ras Braun, radiocasetofon auto.

vremea

În țară, vremea a fost predominant frumoasă și caldă, iar cerul a fost variabil, mai mult senin. Unele innoări s-au produs în regiunile nordice, unde, izolat, au fost posibile ploile slabe. Vântul a suflat în general slab. Temperaturile maxime au fost cuprinse între 22 și 30 de grade, iar cele minime, din timpul nopții, în general

între 8 și 16 grade. Pe acoperi, în centrul țării și izolat în restul teritoriului, dimineața s-a produs ceață. În București, vremea a fost frumoasă și caldă, cu cerul mai mult senin. Vântul a suflat slab până la moderat. Temperaturile maxime s-au situat între 28 și 30 de grade, iar minimele, din timpul nopții, între 11 și 13 grade.

tv 21 septembrie 1989

19:00 Teledin

19:25 Tinerete - educație - spirit revoluționar. Geografia eroicilor ani - carte de învățătură pentru generația școlii. Redactor Val Tebeica

19:45 Agricultură - programe prioritare. Campania agricolă de toamnă. Priorități, exigențe, realizări. Pregătirea corespunzătoare a terenului pentru semănat - sarcină tehnologică de bază a tuturor specialiștilor din unitățile agricole. Buletin agrometeorologic. Redactor Radu Marian

20:05 Laureții ai Festivalului național „Cântarea României”. Redactor Silviu Gavrilă

20:35 Tribuna experienței în in-

tate. A acțiunea gospodărește. Redactor Maria Haines

20:55 Film serial. Misiunea. Producție a Studioului de Film TV, realizată în Centrul de Producție Cinematografică „București”. Premieră pe tață. Cu: Ovidiu Iulian Moldovan, Șerban Ionescu, Vistrior Roman, Ion Dichescu, Teodora Mareș, Ștefan Iordache, Mircea Albușescu, Constantin Diplan, Vasile Murariu și alții. Scenariul Francisc Munteanu. Episodul 7

21:40 Din frumusețile patriei. Producție a Studioului de Film TV. Documentar de Alexandru Satmari

21:50 Teledin

22:00 Închiderea programului

Tehnice

ORIZONTAL: 1) A deplasa cu ajutorul vehiculelor. 2) Repun în funcțiune mecanismele. 3) Frecvent - Instalaje electrice. 4) Ineficient - Lucrare cu caracter documentar. 5) Zece! - Fire - Bară fixă. 6) La țesătorie - Frunța și muncii. 7) Primii la soșire! - Casele! - Furnizor de combustibil. 8) La bazasi- niilor - Producătoare de lână. 9) Pro-

grame de lucru - Spațiu între cărămi. 10) Teritoriu ocrotit.

VERTICAL: 1) Folosit în aparatele electronice. 2) Mișcorează viteza (pl.). 3) La telefon - Loc despădurit. 4) Proeminență - Indicator de direcție. 5) Serel! - Loc de muncă. 6) La nivelul solului. 7) Produs al metalurgiei - Creație. 8) Service pentru căruțe - Cota medie! 9) Indică gradul (pl.). - Verb la recoltare. 10) Acea (pop.) - Tăiate pe măsură.

DIN ARHIVA MINISTERULUI DE EXTERNE

Statele Unite erau „ferm angajate” în procesul de reforme din Europa de Est

Comunicarea Ambasadei României la Washington către Ministerul Afacerilor Externe

21 septembrie 1989, ora 14:00

Tovarășei adjunct al ministrului, Olimpia Solomonescu,

Tovarășului director Ilie Șimon

Vă informăm că oficialitățile americane, începând cu președintele Bush, au făcut în ultimele zile o serie de precizări în ce privește relațiile SUA și poziția americană față de evoluțiile actuale din unele țări socialiste. Comentariile politicii americane remarcă faptul că noile luări de atitudine ale Administrației Bush în problema respectivă vin să răspundă la criticile făcute recent în cercurile Congresului, în special de reprezentanți ai Partidului Democrat, care vorbesc despre o „pasivitate” a politicii externe americane față de „schimbările” care au loc în Europa răsăriteană, de faptul că actuala Administrație nu incurajează și nu sprijină „suficient” evoluțiile respective. În acest context, George Mitchell, liderul majorității din Senat, a afirmat că Administrația Bush are „sentimentul nostalgiei pentru perioada războiului rece”.

Pe de altă parte, Administrația Bush, pentru a-și face precizate pozițiile în problematica relațiilor cu țările socialiste, are în vedere și contracurarea „propagandei” pe care URSS o va face, cu prilejul vizitei în SUA a ministrului său de Externe și al sesiunii Adunării Generale a ONU, în problemele majore aflate pe agenda relațiilor sovieto-americane.

Astfel, președintele Bush a declarat, în conferința de presă de la 18 septembrie a.c., că SUA sunt „ferm angajate în sprijinirea procesului de reforme din Europa răsăriteană”. El a precizat totodată că „este evident că depinde de țările respective să efectueze ajustările structurale” pe care SUA „sunt gata și doresc” să le susțină.

Șeful Executivului american a afirmat că SUA „vor să vadă înlăuntru cu succes restructurarea (perestroika) din URSS, exprimând „convieșuirea” că partea sovietică „întelege” acest lucru. Pe de altă parte, adjunctul secretarului de stat al SUA, Lawrence Eagleburger, a declarat că „nu este sarcina politicii externe americane și nici a partenerilor occidentali de a asigura succesul reformelor întreprinse de Gorbaciov”. Sarcina principală este, după părerea oficialității

americane citate, „de a fi promovate interesele Occidentului, indiferent dacă Gorbaciov va reuși sau va eșua”. El a precizat că obiectivul comun al SUA și al partenerilor lor occidentali „ar trebui să fie menținerea Securității, care a servit interesele Occidentului de peste 40 de ani, până când procesul de reforme democratice devine cu adevărat ireversibil”.

Ulterior, L. Eagleburger, ca urmare a criticilor la adresa poziției exprimate, a ținut să precizeze că „deși reformele din Est dau speranțe”, trebuie să se recunoască faptul că aceste evoluții „vor duce la unele forțe centrifuge care ar putea destabiliza ordinea europeană existentă de patru decenii”. În acest context, Occidental ar trebui să susțină „schimbările” în curs în Europa răsăriteană pe asemenea căi, încât „să nu creeze în continuare instabilități”. Secretarul de stat James Baker a afirmat, în cadrul primei conferințe de presă avută de la preluarea funcției respective, că va discuta cu ministrul de Externe sovietic „planurile americane de sprijinire a proceselor de reformă în curs de realizare în Polonia și în Ungaria”.

Președintele Bush a ținut să reafirme că „nu se grăbește” în ce privește relațiile SUA cu URSS, pe care este hotărât să le abordeze în continuare cu „prudență”. În acest cadru, el consideră că „nu a venit încă timpul” să se vorbească despre o nouă întâlnire la nivel înalt americano-sovietic, întrucât nu există un motiv degrabă în această problemă, menționând însă că depinde de ce mesaj vine și Sevardnadze.

În ce privește relațiile SUA cu China, președintele Bush a declarat că a încercat „să le protejeze și să le păstreze”, având în vedere că ele sunt „foarte importante” pentru SUA din punct de vedere al intereselor de securitate și geostrategice. El consideră că încă nu este timpul pentru o „totală normalizare” a raporturilor americano-chineze, dar că nu dorește să afecteze poporul chinez prin măsuri care ar duce la eliminarea comerțului Chinei cu țările occidentale.

Ion Stoichici
Document din volumul: „1989 - Principiul dominoului, Prăbușirea regimurilor comuniste europene”, Ediție de: Dumitru Preda și Mihai Rețegan, București, Editura Fundației Culturale Române, 2000, p. 201-203.

Peste Prut, grevele populației rusofone continuau

În lunile august-septembrie 1989, în contextul adoptării limbii moldovenești ca limbă oficială a Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM), rusofonii au protestat prin greve. Despre acea perioadă tulbură din istoria basarabenilor a scris în volumul său de memorii Mircea Snegur, pe atunci președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM.

Greva continuă - acesta era firul roșu al foii de presă Bastiușcii Tiraspol (Tiraspolul în grevă), editată, practic, în fiecare zi de greviști în scopul de a demonstra solidaritatea lor și susținerea pe care o aveau mai că nu din partea întregii republici. Conducerea republicii, scriitorii erau denigrați aproape în toate edițiile foii.

Consider că trebuie să fie fixate pentru istorie măcar unele dintre insulele celor care s-au revoltat contra poporului băștinaș care nu a dorit decât să-și vorbească limba. Asta cel puțin pentru a demasca teoria falsă a PCUS și a regimului sovietic despre prietenia de nezdruccinat și armonia conviețuirii între popoarele URSS. Despre ce fel de prietenie și armonie poate fi vorba în pasajele ce urmează (din foaia Bastiușcii Tiraspol).

„Am suportat 70 de ani în care s-a tăiat din rădăcina, s-a cosit, s-a lăsat să putrezească în închisori cei mai buni fii ai Patriei - conștiința tuturor popoarelor țării, ca să ajungem la acest moment când s-a dezlănțuit pseudocoștiința - aceste lepădături ale sistemului putrezit, toți acești larvi, vierii, volontrii, cimpioii.”

În unele numere ale foii greviștilor proza era înlocuită prin versuri:
„Snegur, Druță și Vieru/ Neomară credința,/ Bat în găgăuzi/ Și în legăturile conjugale./ Calcă în picioare tot ce e sfânt/ Curat și apropiat” sau „Niemen nu ne va îngenușea,/ Să știe Snegur, Volontri,/ Că nu suntem robi de călărit,/ Și nu vom permite ruinarea păcii.”

Poate să-mi dovedească cineva că aceste „opere” (ca să ne limităm numai la ele) aveau un alt caracter, decât cel antimoldovenesc!

Orice ar fi întreprins conducerea republicii, totul era comentat, de cei de la Tiraspol, cu răutate. Țin minte cum un interviu de-al meu, acordat programului „Vremea” de la televiziunea centrală, a fost contestat printr-o telegramă de la Bender, adresată lui M.S.Gorbaciov. Eram învinuit că am descris încorect situația social-politică din republică și că mi-am asumat meritele (împreună cu alții) mem-

brici ai conducerii) de încetare a grevelor. (Unele colective, după numeroase tratative, la care ne vom referi mai jos, la sfârșitul celei de-a doua decade a lumii septembrie, ieșeau treptat din greve.) În telegramă se susținea că aceasta se datorează deciziilor comitetelor de grevă și organelor sovietice locale. În calitate de protest față de „schimonosirea” informației în programul „Vremea”, la 18 septembrie, la Bender, a fost organizată o grevă de avertisment de două ore.

Asemenea situații au fost destule. Totodată, grevele au contrapus populația de la sate (țărani) clasei muncitoare. Pe adresa Prezidiului sovietului suprem seoseau sute de scrisori și telegrame în care se cerea pedepsirea organizatorilor de greve. Din rândul muncitorilor de la întreprinderile aflate în grevă a fost creat un comitet antigrevă care învinuia conducătorii întreprinderilor de discriminare și genocid față de moldovenii din Tiraspol și Bender. Dacă evenimentele ar fi evoluat în așa mod, situația explozivă se putea transforma în confruntări directe.

Orice acțiuni propagandistice în mijlocul populației nemoldovenești stărneau ură față de moldovenii și de limba lor. Era de ajuns să vorbești în limba română pe stradă, în salonul mijloacelor de transport în comun sau în locurile de agrement, că pe loc erai considerat om rău, naționalist. Într-o asemenea atmosferă, declarațiile de stimă față de republica noastră, față de cultura și limba populației băștinaș nu puteau fi considerate decât false. Nici vorba despre internaționalism.

La mitinguri, intruniri și alte manifestări de la Tiraspol erau acceptate numai ideile extremiste ale organizatorilor de greve. Propunerile constructive și apelurile de a găsi căi rezonabile de ieșire din impas erau respinse din start.

Pe parcursul grevelor s-au înregistrat și acțiuni huliganice, provocatoare și insultătoare. În noaptea de 21 spre 22 septembrie, pe gardul SPT nr. 54 din Tiraspol au fost scrise lozinci cu următorul conținut: „Trăiască limba rusă”, „Jos latinia”, „Moarte catârilor”, „Jos Grosu”, „Jos moldovenii”, „Cățărilor, cățări-vă în România”, „Bate-i pe cățări, salvează Tiraspolul” ș.a. Peste câteva zile, povestea s-a repetat și la școala nr. 6. Toate aceste acțiuni murdare ajungeau și la urechile moldovenilor, care reacționau în mod adecvat, cerând pedepsirea vinovaților.

Un caracter mai civilizată, dar bătaios pentru a constitui un răspuns pe măsură huliganilor ruși purtau lozincile de la un miting pasnic din satul Varnița din preajma orașului Bender. „Republici naționale - cadre naționale”, „Cerem cetățenie republicană”, „Organizatorii sabotajului - afară din republică”, „Rusofonul, tu ai limbă maternă?”, „Complotiștii - la stălpul infamiei!” ș.a.

Grevele (și greviștii) au fost condamnate la o serie de mitinguri sancționate de la Chișinău și din alte localități, la care conducerea era invinuită de loialitate față de organizațiile lor. Într-o vreme, aceștia puneau la cale autonomia Transnistriei. Nici găgăuzii nu rămăneau în urmă, optând, ce-i drept, pentru metode parlamentare de obținere a autonomiei, dar amenințând că, dacă acestea nu se vor încununa cu succes, vor trece la acțiuni proletare.

Grozav de îndrăzneț, ca să nu zic obraznic, s-a dovedit a fi și conducătorul de partid al raionului Taraclia (populat preponderent de bulgari), G. Nechit, de la care chiar că nu m-am așteptat să aud epitetul pronunțat la un miting de la 6 septembrie. El a informat asistența cum că la sesiunea M. Snegur nu a analizat adecvat situația social-politică, aceasta având loc sub presiunea deputaților poporului din URSS și a Frontului Popular, iar deputații de limbă rusă li se închidea gura. În concluzie, G. Nechit a afirmat că problema nu constă atât în lupta pentru limbă, cât în planurile unui grup de extremiști care doresc ieșirea din URSS. El a numit Marea Adunare Națională „adunătură dezonorantă” („pozornoe zborișce”) și a chemat populația să-i susțină pe tiraspoleni.

Deci, republica „fierbea” în confruntări verbale și după sesiunea a XIII-a a sovietului suprem.

Evenimentele de la Tiraspol, inițiate și încurajate de conducătorii de întreprinderi și liderii mișcării „Edinstvo” („Interfront”), au constituit o pată rușinoasă în scurta istorie a restructurării gorbacioviste pe meleagul moldav. Din fericire, ea nu a fost pe conștiința poporului moldovenesc, care, și de data aceasta, a dat dovadă de bunăvoință, răbdare și tact.

Mircea Snegur, „Labirintul destinului. Memorii”, Volumul I, Chișinău, Fundația „Draghisteo”, 2007, p. 610-614.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Informația Bucureștilui, 1989

amintiri

LOTO-PRONOSPORT

atribuie importante câștiguri în:

bani autofotisme excursii

UN TRIFOI CU PATRU FOI
...sau o șansă pentru toți cei care joacă la

LOTO - PRONOSPORT

CHEIA SUCCESULUI: să fii perseverent!
ȘANSA CÂȘTIGULUI: să joaci permanent!